

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Romani, 14, 17—18.

CONFERINȚA PROTOPOPILOR DIN EPARHIE

Sub aspectul ei extern, conferința anuală a protopopilor din Eparhie, ținută la reședința episcopocopească în 9 Ianuarie c., s'a desfășurat în cadrele obicinuite și după protocolul obicinuit: chemarea Duhului sfânt, vorbirea de deschidere a Prea Sfințitului Episcop Nicolae, discuții academice asupra obiectelor dela ordinea zilei, masă comună, atmosferă de caldă frățietate.

Dar înapoia acestui aspect de solemnitate calmă putea fi surprinsă grija pentru ceea ce poruncește momentul de față și pentru ceea ce va aduce ziua de mâine. Imprejurările excepționale prin cari trecem a imprimat conferinței o atmosferă de conștiință a grelei răspunderi pe care o are Biserica în fața evenimentelor ce se desfășoară în lume și în lăuntru hotarelor Țării noastre. Din atitudinea participanților se desprindea voința neînfrântă de a pune întreagă munca și întreagă priceperea lor în slujba intereselor superioare ale neamului, ca să se dovedească urmași vrednici ai celor ce au călăuzit în cursul vremilor destinele neamului românesc.

Nici unul dintre protopopi n'a lipsit; au simțit cu toții trebuința de a-și adăpa forțele spirituale și morale din conștiința că aparțin unei instituții care n'a putut fi biruită de nici una dintre încercările grele ale vremilor trecute; cu toții au simțit trebuința de a-și verifica dreptatea atitudinii lor la lumina discuțiilor comune, la lumina Duhului sfânt, care se pogoară asupra celor ce se adună în numele lui Hristos.

E greu de sesizat, dar cu atât mai important e acest rol al consfătuirilor de acest fel: darul Duhului sfânt se pogoară asupra participanților, desbrându-i de voința lor individuală și îmbrăcându-i cu voința neasemănat mai puternică și mai rodnică a Bisericii, a lui Hristos.

Grija pentru greutățile și ispitele vremii prin care trecem a inspirat Prea Sfinției Sale cu-

vintele de superioară înțelegere a rostului Bisericii și a preoților; cuvinte, cari sunt totodată program de lucru și normă de atitudine a preoțimii: în cumplita luptă a ideologiilor, care a împins jumătate Europa în războiu și a dus Țara noastră până la marginea prăpastiei, împăciuirea o poate aduce numai concepția creștină a vieții și mai ales atitudinea conformă cu această concepție. Cu cât sunt mai amenințătoare evenimentele din afară, cu atât mai mult trebuie să se străduiască Biserica la menținerea calmului și a liniștii interne. Cu cât sunt mai multe jertfele ce se cer cetățenilor scumpii Țării, cu atât mai generos să îmbrace preoții merindea duhovnicească a credinței.

Din aceste motive Prea Sfinția Sa s'a crezut dator să le ceară protopopilor să îndemne preoțimea la o cât mai neostentată muncă în biserică, în școală, în locul serviciului social desfășurat, în Straja Țării, în cadrele societăților religioase, culturale și de binefacere.

Adunarea protopopească a constatat cu bucurie, că — spre cinstea ei — preoțimea nici o clipă nu s'a sustras dela datoriile ce i le impune patriotismul. Suma subscrisă pentru împrumutul de înzestrare a armatei, rezultatele obținute prin colectele pentru Liga Navală, Crucea Roșie, Sprijinul orbilor, ajutorarea familiilor celor concentrați, etc. sunt dovezi categorice. Iar desbaterile ce s'au desfășurat în legătură cu catechizația, pastorația individuală, substituirea serviciului social, organizarea asistenței sociale, activitatea în cadrele străzii Țării și a pregătirii premilitare dovedesc voința preoțimii de a munci pentru binele obștesc.

S'au desbătut și probleme de ordin birocratic. Ele nu au o importanță obștească, dar bunul mers al oficiului parohial e o cheazășie a bunului mers al vieții pastorale și e cea mai bună dovadă a vredniciei preo-

tului și a atașamentului lui față de Biserică.

Cele mai grele probleme ce s'au înfățișat conferinței protopopești și stăruie pe primul plan al Bisericii ortodoxe-române sunt cele provocate de necesitatea desăvârșirii Unirii între fiii diferitelor provincii românești și cele provocate de adâncă prefacere politică prin care trece Țara. Intre aceste probleme se pune în rândul întâiu aceea preconizată de nenumărate-ori de M. S. Regele Carol II; împriimarea caracterului creștin ortodox întregii noastre vieți publice. În lăuntru acestui postulat, care înseamnă fundamentarea vieții publice pe doctrina creștină se impun atenției o mulțime de probleme de ordin legislativ și administrativ.

Nu mai puțin importante sunt problemele de organizare internă bisericască: complexitatea corporațiilor bisericesti, elaborarea regulamentelor necesare pentru aplicare legii de organizare a Bisericii, procedura în chestiunile matrimoniale, unificarea serviciilor divine, situația casei clerului, situația edificiilor școlare confesionale, reorganizarea Asociației clerului, complexitatea parohiilor, învă-

„Pentru că împărăția lui Dumnezeu nu este de mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie întru Duhul sfânt. Iar cel ce slujește în felul acesta pe Hristos, plăcut este lui Dumnezeu și încuviințat de oameni.“

țământul teologic, etc. etc.

Un singur articol nu e suficient spre a reda cât de sumar desbaterile conferinței protopopești în jurul acestor probleme. Dar simpla înșirare a lor ne arată lămurit munca uriașă în fața căreia se găsește clerul român. În vederea soluționării acestor probleme conferințele protopopești și preoțești pot da indicațiuni foarte folositoare; însăși deslegarea lor nu poate fi decât rezultatul unei îndelungate munci legislative a Bisericii.

Până atunci — și totdeauna — Biserica are trebuință de oameni, cari — după cuvintele Apostolului Pavel — din fire fac ale Legii, știu să lucreze adecă în duhul lui Hristos și în duhul tradiției noastre bisericesti.

Vrând să caracterizeze cea mai arzătoare trebuință a vremilor de față, profesorul P. P. Negulescu spune, că această trebuință o simbolizează mai bine gestul înțeleptului Diogene: sub cerul luminos al Eladei cu felinarul aprins *căuta oameni*.

La toate locurile de comandă, dar mai ales în cler, ne trebuie oameni întregi.

Pe corabia Bisericii un cler vrednic poate mântui Țara și neamul din ori ce vifor.

Prof. ION GORON

Două mănăstiri istorice în Valea-Bârgăului.

Mănăstirile, ca vetre de lumină evanghelică și focare de cultură și rezistență românească, au fost presărate pe tot cuprinsul pământului nostru. Și Ardealul vremurilor vietege, a avut parte de multe lăcașuri sfinte până în veacul al XVIII, când a fost despoiat de podoaba lor. Amintirea lor însă și azi o mai păstrează poporul.

Valea-Bârgăului cu regiunea frumoasă și în nemărginita vecinătate cu Moldova — deși până acum documentele nu o menționează cu această podoabă a mănăstirilor — totuși a avut și ea atari locașuri sfinte, fără să fi avut vre-un rol mai important așa cum și alte mănăstiri pomenite nu s'au distins printr-o viață culturală mai mare. Era și lucru firesc să fi fost și aici mănăstiri, căci

viața religioasă din aceste părți n'a fost nici când într-o izolare ci'n continuă legătură sufletească cu Moldova mănăstirilor mari și însemnate.

Prima mănăstire în Valea-Bârgăului numită „la taul lui Zaharie“, între Bistrița-Bârgăului și Tiha-Bârgăului, o arată documentele vremii în următoarele mărturii:

În anul 1772 diacul Pop Ștefan din Susenii-Bârgăului și Tiha-Bârgăului, este recomandat pentru hirotonire, având a servi la biserică lui „jupânul Lupu Zaharie birăul satului, ctitorul sfintei biserici dela tău.“ Această „biserică“ avea „călugărul“ său pe care ctitorul „nu-l pofteste mai mult să le slujească pentru că tot în cărcimă șade mai mult“ și avea și parohieni în jurul ei „de-a putea trăi un preot.“¹⁾

¹⁾ „Un document istoric“ în „Renașterea“ Cluj, a. IX, Nr. 22, de subsemnatul

Deși nicăiri nu obvine noțiunea de mănăstire totuși se vede clar că, aici e vorba de „biserica“ ctitorie a lui Lupu Zaharie „birăul satului“ Susenii-Bârgăului, care „biserica“ are călugăr.

Dar existența mănăstirii ne-o dovedesc mai clar și alte mărturii. În anul 1859 Episcopul Șaguna a cerut protopopului Teodor Buzdug să-i arate trecutul bisericesc al tractului și între altele zice că, „la tăul lui Zaharie“ între Borgo-Bistrița și Tiha, pe un deal mare, a fost o mănăstire din lemn de frasin care la regularea satelor militare în anul 1800 s'a demolat iar lemnul s'a dat pomană parohiei Cușma spre a-i servi de biserică. Vechimea mănăstirii o pune în anul 1616.¹⁾

Această mărturisire privește „biserica“ lui Lupu Zaharie care, ca „ctitorie“ a sa: sau a fost reparată de el în jumătatea veacului al XVIII, sau a fost clădită și inițiată de el. În cazul prim am putea admite ca început al mănăstirii „la tăul lui Zaharie“, începutul veacului al XVII, iar în cazul din urmă trebuie să o fixăm ca datând din jumătatea veacului al XVIII.

Fapt sigur că, în suta a XVIII ea a existat ne-o dovedește și următoarea însemnare. Pe „Antologion“-ul tipărit la Râmnic în anul 1762, al bisericii Bistrița-Bârgăului se zice: „Să știe că această carte a cumpărat-o Lupul Zaharie drept 25 fl. și au dat-o la biserică lui la tău în varmeghia Dobâchii în sat în Bârgău de Tiha, unde să prăznuiește hramul bunavestire să-i fie pomană lui ca la un ctitor desăvârșit lui și femeii lui Marie și fiului lui Vasile și Sofie.... (urmează obicinuita afurisenie). Ioil ieromonah Gavrilovici. Bârgău.“

Notița amintită ne arată hramul

¹⁾ Ms. în arhiva protop. Bistrița a. 1859.

mănăstirii cum și numele călugărului, pe care probabil îl acuză ctitorul în actul din 1772. Cartea ajunge în posesiunea bisericii din Bistrița-Bârgăului fiind cumpărată de un credincios, probabil, odată cu demolarea bisericii. Parte din materialul acestei mănăstiri a fost dus la Cușma și folosit la edificarea bisericii din Sângeorz-Băi, de „ieromonahul“ Bâznog, la a cărui locuință am văzut eu acum 5 ani, o frumoasă și mare icoană din lemn provenind din vechia mănăstire. Achiziționarea ei pentru Muzeul Eparhial, dacă mai există, ar fi o dovadă vie despre mănăstirea uitată de vreme.

A doua mănăstire din Valea Bârgăului o arată tot protopopul Teodor Buzdug în raportul amintit, despre care zice doar atât, că: „o altă mănăstire mică numită „strâmba“ — în care ioc au avut Austriei și Muscalii întâia lovire în Iunie 1849 cu Ungurii — din sus de Tiha, care încă la 1800 cu regularea satelor a fost coborâtă în vale în Bistrița-Borgo, servind de biserică celor 22 familii unite, până ce în 1846 și-au edificat alta din piatră, iar mănăstirea a rămas în ruină“.

Am semnalat existența celor două mănăstiri ca pomenirea lor, scoasă din uitarea vremurilor, să fie înșirată în cununa celorlalte locașuri sfinte din Ardeal. Dacă n'au lăsat urme despre o activitate deosebită, nu suntem în drept să uităm că, în laterea vieții religioase în popor au fost cu adevărat izbăvitoare, de suflete. Miezul vieții de mănăstire a fost îndrumătoarea multor suflete dornice de o astfel de viețuire, dovadă mulțimea credincioșilor din Valea-Bârgăului — preoți și mireni — ce căutau adăpostul mănăstirilor din Moldova. Un studiu în privința aceasta, ar deschide o pagină de mândrie bisericească și națională pentru Valea-Bârgăului.

Pr. T. CIURUȘ

Legitimitatea școlii ortodoxe din Sighet.

Când înainte de Crăciun a fost prezentat în Senatul Țării legea votată de Adunarea deputaților, prin care se înființa în Sighet o școală normală ortodoxă de băieți — singurul glas ce s'a ridicat contra ei a fost acela al Episcopului gr.-catholic din Baia-Mare.

Răspunsul i-a venit prompt din partea d-lui *Petre Andrei*, ministrul educației naționale, care a spus: „Inființarea acestei școli face parte dintr'un program de activitate a ministerului, de a crea centre de *cultură națională* pe granița de vest. S'a înființat — după cum știți și P. S. Voastră — *de către M. S. Regele* episcopia Maramurășului și în cuvântarea — vrednică de a fi pusă într'o antologie românească — pe care a ținut-o la investitura Episcopului Vasile Stan i-a spus: *Ești un străjer la granița Sighetului.*

Acest străjer la graniță nu avea până ieri nici o casă confortabilă unde să stea și nici o

instituție care să fie în grija lui. Am crezut că este bine să cer M. S. Regelui înființarea acestei școli și am crezut că este bine să cer adeziunea oficialităților de acolo, cari mi-au declarat că sunt de acord în totul cu înființarea acelei școli. Eu cred că bisericile istorice, cari au avut un rol atât de mare în viața poporului nostru, trebuie să fie totdeauna alături de noi, și nu dintr'o chestiune ca aceasta să facă motive de îngrijorare. Pot să adaog: chiar P. S. Vasile mi-a spus, cu spiritul de blândețe care-l caracterizează, că școala normală nu va fi o școală de prozelitism, cum nici școlile normale de sub egida bisericii gr. catolice nu sunt focare de prozelitism la credința catolică“.

După această cuvântare înțeleaptă, ca o lecție de morală pentru cei neînțelegători, Senatul a votat în unanimitate legea prezentată.

Din vitrina librărilor:

O dinastie de preoți și protopopi.

Trei sunt de veacuri întregi pentru toate popoarele, care locuiesc aici, simbolurile orașului nostru: falnica Biserică Sf. Nicolae, împunătorul „Dom“ al concetățenilor noștri sași — „Biserica Neagră“ — și vechiul „Sfat orășenesc“. De secole întregi, în ctitoria lui Vlad Călugărul și a celorlalți Domnitori ortodocși, slujba divină răsună în limba românească. Cunoaștem anul întemeierii. Nu știm însă nici până astăzi, când străbunii enoriașilor din Scheii-Brasovului au

descălecat pe aceste meleaguri și de unde au venit. Mulți istorici, de ai noștri și de alte neamuri, s'au străduit să ridice vălul des, ce acoperă origina a acestor Români; diferite păreri au fost emise, fără să se fi dovedit ceva precis. Unul dintr'ansii, dl Sterie Stinghe, s'a ocupat decenii dearândul cu aceste chinuitoare întrebări. Poate viitorul va deslega problema.

Un alt fiu al Scheilor-Brasovului, bine cunoscutul preot Candid C.

FOILETON

Căderea protopărinților în păcat.

I. Importanța referatului biblic asupra căderii protopărinților omenirii în păcat. (Gen. 3, 1—24.)

„Iară șarpele era mai înțelept decât toate hiarlele cele de pre pământ, pe care le-au făcut Domnul Dumnezeu; și a zis șarpele către femeie: ce este, că au zis Dumnezeu să nu mâncați din tot pomul Raiului?”

Și a zis femeia către șarpe: din tot pomul care este în Raiu mâncăm.

Iară din rodul pomului, care este în mijlocul Raiului au zis Dumnezeu: să nu mâncați dintr'ânsul, nici să vă atingeți de dânsul, ca să nu muriți.

Și a zis șarpele către femeie: nu veți muri cu moarte.

Că știe Dumnezeu, că ori în ce zi veți mânca dintr'ânsul, se vor deschide ochii voștri și veți fi ca niște dumnezei cunoscând binele și răul.

Și a văzut femeia, că bun este pomul la mâncare și plăcut ochilor la vedere, și cum că frumos este a cunoaște; și luând din rodul lui a mâncat și a dat și bărbatului său și a mâncat cu dânsa.

Și li s'au deschis ochii amândurora și au

cunoscut că erau goli; și au cusut frunze de smochin și s'au făcut acoperemânturi împrejurul trupului.

Și au auzit glasul Domnului Dumnezeu umblând prin Raiu după amiezăzi, și s'au ascuns Adam și femeia lui de către fața Domnului Dumnezeu între pomii Raiului.

Și au strigat Domnul Dumnezeu pre Adam și au zis lui: Adame, unde ești?

Iar el a zis: glasul tău am auzit umblând prin Raiu și m'am temut, că gol sunt și m'am ascuns.

Și i-au zis Dumnezeu: cine ți-a spus ție că ești gol? fără numai că ai mâncat din pomul, din carele ți-am poruncit, numai din acesta să nu mânânci.

Și a zis Adam: muerea care mi-ai dat să fie cu mine, aceea mi-a dat din pom și am mâncat.

Și au zis Domnul Dumnezeu muerii: de ce ai făcut aceasta? Și a zis muerea: șarpele m'a amăgit și am mâncat.

Și au zis Domnul Dumnezeu șarpelui: pentru că ai făcut aceasta, blestemat să fii tu din toate dobitoacele și din toate hiarlele pământului, pe pieptul tău și pre pantece te vei târî și pământ vei mânca în toate zilele vieții tale.

Vrăjmășie voi pune între tine și între femeie și între sămânța ta și între sămânța ei; acela va păzi capul tău și tu vei păzi călcâiul lui.

Muerii i-a zis: înmulțind voi înmulți necazurile tale și suspinul tău, în dureri vei naște fii

și spre bărbatul tău va fi întorcerea ta; și el te va stăpâni.

Iară lui Adam au zis: pentru că ai ascultat glasul femeii tale și ai mâncat din pomul, din care ți-am poruncit ție, numai dintru acela să nu mânânci, și ai mâncat dintr'ânsul, blestemat să fie pământul intru lucrurile tale; intru necazuri vei mânca dintr'ânsul în toate zilele vieții tale.

Spini și pălămidă va răsări ție, și vei mânca iarba pământului.

Intru sudoarea feții tale vei mânca pâinea ta, până când te vei întoarce în pământ din care ești luat: că pământ ești și în pământ te vei întoarce.

Și a pus Adam numele femeii sale Eva, adică Vieață, pentru că ea este mamă tuturor celor vii.

Și au făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-au îmbrăcat pre ei.

Și au zis Dumnezeu: iată Adam s'a făcut ca unul din noi cunoscând binele și răul! Și acum, ca nu cumva să-și tinză mâna sa și să ia din pomul vieții și să mânânce și să trăească în veci.

L-au scos pre el Domnul Dumnezeu din Raiul desfătării, ca să lucreze pământul din care s'a luat.

Și au scos Domnul Dumnezeu afară pre Adam și l-au pus pre el în preajma Raiului desfătării; și au pus Heruvimi și sabie de foc învățitoare, ca să păzească calea pomului vieții.“

O privire sumară asupra acestei povestiri biblice, ne vorbește în deajuns despre importanța

Mușlea, profesor secundar, și-a dobândit merite deosebite întru cercetarea trecutului bisericesc al acestor poporeni. În decursul anilor 1929-1939 a descris, între altele, viața a lor patru „protopopi de altă dată ai Brașovului“. În anul trecut, a publicat o broșură modestă sub titlul „O dinastie de preoți și protopopi: Radu Tempea. Șase generații de preoți și protopopi din aceeași familie“. (Publicațiunile Arhivei Istorice a Municipiului Brașov, tip. Institutul de arte grafice „Astra“, Brașov 1939, 120 pag., Lei 75).

Înainte ochilor noștri spirituali defilează șase parohi și protopopi cu numele de „Radu Tempea“: străstrăbunicul, străbunicul, bunicul, tatăl și fiul slujiseră Domnului în acea istorică Biserică, străjuită de vechia „Tâmpa“. În 1699, primul Radu Tempea ajunge aci paroh; ultimul Radu Tempea părăsește la 1836 parohia din Prund, plecând, după multe diferențe cu enoriașii săi, în Muntenia, ajungând întemeetorul, primul profesor, director și inspector al seminarului „Sf. Nicolae“ din Râmnicul Vâlcei.

Originea acestor Tâmpeschi — toți parohi, din tată în fiu, — nu se cunoaște precis; pr. prof. Mușlea este de părere, „că strămoșii acestei vechi familii au trecut cândva din Oltenia sau din Muntenia în Ardeal, unde s'au așezat în părțile Făgărașului, de unde au venit apoi către sfârșitul secolului al 17-lea la Brașov, iar alții s'au îndreptat spre Banat.“

Dintre acești șase preoți cu acelaș nume, s'au distins îndeosebi:

al doilea Radu Tempea, protopopul cronicar;

al cincelea: autorul vestitei scrieri „Gramatica românească, (a doua) alcătuită de Radu Tempea, directorul școlilor neunite naționalicești prin marele prințipat a Ardealului“ (1797) și

al șaselea și ultimul Radu Tempea, „rector seminariumului episcopesc al Râmnicului“.

Aceștia doi din urmă s'au distins atât ca parohi în Brașov, unde au avut multe și felurite certuri urite cu păstoriții lor. Meritele lor deosebite sunt din alte domenii: primul — de altfel, cel dintâi elev ortodox din Șchei al liceului germano-săsesc luteran „Honterus“ din Brașov (1783) și fost candidat de episcop al Aradului, împreună cu Gheorghe Lazăr și alți 15 Români și 6 Sârbi (1815), „coleg al lui Șincai în direcțiunea școlilor „române“ a fost un „cunoscător profund al limbei și istoriei române“ Al. Papiu Ilarian); secundul, prietenul episcopului Neofit, „un bun profesor și destoinic administrator și conducător de școală: unul din cei mai de seamă profesori din câți a avut seminarul vâlcean“ (C. N. Mateescu).

Aci stăruim în deosebi asupra protopopului Radu Tempea al doilea: autorul celei de a doua cronici a acelu sfânt locaș: „Istoria Besearecei Șchiailor Brașovului“. Acest distins protopop a copiat, în parte, cu mâna lui, și o „Evanghelie cu tâlc“ (1721). Valorosul protopop a fost un dârz Român ortodox, împreună cu faimosul căpitan Ilie Birt, un vajnic apărător al Românilor din Șchei și luptător neînfricoșat împotriva „Cinstitului Magistrat“ săsesc, care îl ținușe, împreună cu fiul său, al treilea Radu Tempea (pe atunci un băiat de 16-17 ani), timp de 82 de zile în închisoare, în tinda Sfatului, fără nici o judecată! Adversarul său, nevrednicul popă Todor Baran, se făcuse o nemernică unealtă în mâinile Sașilor de aci. Nu-i de mirare, că a înfruntat cu tărie încercările anemice de „unire cu Roma“, făcute și aci, când fratele slăvitului protopop Eustatie Grid, nenorocitul Jipa, și el

popă la Sf. Nicolae, trecuse în 1724 la unașie. „Prin îndrumarea și purtarea de grijă“ a protopopului Radu Tempea 2 s'a edificat Paraclisul acestei Biserici.

Nu putem termina recensia noastră, fără să aducem, în numele Românilor ortodocși, mulțumirile noastre C. Sale Pr. prof. Candid C. Mușlea, pentru încercările de laudă, de a smulge figuri distinse, episoade demne de cunoscut, din uitarea trecutului.

Brașov.

I. G. St.

Un om al lui Dumnezeu

Ni s'ar părea că cu toții suntem oamenii și fiii lui Dumnezeu într'un anumit sens. Dar, dacă ne întrebăm câți lucrăm și activăm în sens creștin și sub imboldul poruncilor divine, atunci vom constata, că „oamenii lui Dumnezeu“ nu ne putem numi cu toții. Acest nume îl pot revendica numai foarte puțini. Un număr restrâns. O elită a spiritului creștin, a faptei creștine.

Noi știm un astfel de „om al lui Dumnezeu“, îi știm doar numele, dar pe dânsul nu-l cunoaștem, nu l-am văzut niciodată în viața noastră.

INFORMAȚIUNI

Conferința dlui prof. N. Iorga. Societatea ortodoxă națională a femeilor române a pus la cale un ciclu de conferințe în București, privind viața religioasă și spirituală a neamului nostru. Ele au fost inaugurate în ziua de 13 c. în aula Fundației universitare Carol I. de către marele învățat dl prof. N. Iorga, care a dezvoltat în fața unui public imens, subiectul: „Conceptia românească a ortodoxiei“. Sperăm să putem da și noi măcar în rezumat această importantă conferință.

Îi știm doar fapta și inima lui, dar ochii noștri cu ai lui nu s'au întâlnit, graiul nostru cu al lui nu s'a schimbat. Vreți să vi-l prezentăm? Iată! D-l General Nicolau Teodor, primarul municipiului Constanța. Fapta lui?

Un minunat candelabru din aramă masivă, dăruit bisericii noastre de sfintele sărbători ale Nașterii Domnului nostru Isus Hristos.

Doamne, cine ar fi văzut, când acest dar ne-a sosit, cum ochii tuturor credincioșilor mei se scaldau, ca al unor copii mici, în lacrimi de bucurie, ar fi crezut că nu un candelabru — în valoare de circa 15—20.000 Lei — ne-a fost dăruit, ci parcă un colț din împărăția Cerului.

Ceriul moților se luminează, Dumnezeu se îngrijește de ei oricât lumea i-ar uita.

Domnule general! Ești departe de noi și totuși cât de mult te-ai apropiat. Nu te-am văzut și nu te cunoaștem, și totuși cât de mult te iubim și-ți datorăm recunoștință pentru că ne-ai luminat biserica și sufletele noastre prin acest frumos candelabru.

Preot GRIG. TRIMBIȚAȘ

Ministrul justiției la Cluj. D-l prof. Istrate Micescu, ministrul justiției sosește în ziua de 19 l. c. la Cluj, unde va ținea o conferință publică la ora 5 p. m. în sala mare a Colegiului academic. Subiectul cel va desvolta este: „Noul cod civil și metodele lui de interpretare“. Subiectul interesează și cercurile bisericești, mai ales dacă s'ar întâmpla ca eminentul jurist, să vorbească și despre căsătorie sub aspectul obli-tivității ei religioase, așa cum prevede art. 20 din Constituție.

problemei puse. Ea ocupă un loc de frunte în istoria revelației divine.

„Ea dă răspunsul întrebărilor atât de importante, pe cari și le pune atât omul antic, cât și cel modern: De unde omul? De unde păcatul și suferința, care trebuie redusă la păcat? Oamenii au suferit dela început? Exista și pentru primii oameni o îndatorire față de Dumnezeu și urmau și ei poruncile lui? Fără această povestire, în biblie ar fi o lacună imposibil de umplut.“¹⁾

Mai mult decât atât, a despoia Sf. Scriptură de această expunere, înseamnă a lipsi viața religioasă a lumii creștine de elementul ei central, a răpi creștinismului un fundamental punct de sprijin. Căci dacă omenirea n'a păcătuit, a fost de prisos venirea Mântuitorului în lume, de prisos a fost jertfa lui pe cruce, pentru a ne împăca cu Dumnezeu.

Omul creat de Dumnezeu a trebuit să fie liber de păcat. Asemănarea lui cu Creatorul exclude natura păcătoasă. „Cu trupul plin de frumusețe, cu sufletul împodobit de cele mai mărețe daruri naturale și supranaturale, un chip natural și supranatural al divinității, acesta-i omul ieșit din mâinile Creatorului o operă măească a puterii, iubirii și înțelepciunii Lui.“²⁾

A mai calcula azi cu teoria apariției omului ca o verigă în lanțul evoluției lumii animale, este o absurditate. Știința secolului nostru a stabilit cadrul în care se mișcă evoluția. Omul cu distinc-

tele lui însușiri corporale, cu complicata lui viață sufletească, stă în afara acestui cadru, apare ca o creație nouă.

Această creație nouă chip al lui Dumnezeu, însă cât putem pătrunde în trecutul omenirii, nici unde n-o întâlnim pe suprafața Pământului. Condus mai mult de instincte omul istoric se apropie mai mult de animal, decât de Dumnezeu. Unde este străvechea armonie dintre corp și suflet, când lumea instinctelor cărnii era supusă atotputerniciei rațiunii, care nu cugeta, decât binele? Unde este întreg ansamblu de manifestări omenești, armonice subordonate voinței divine? Singuritele manifestări etice de azi sunt rezultatul unei grozave lupte interne. Răul își dispută clipă de clipă stăpânirea, în fața forului conștiinței.

Apostolul Pavel dă expresiune acestui adevăr în cuvintele: „Pentru că știu că nu locuiesc întru mine, adecă în trupul meu, ce este bun, că a voi se află la mine, iar a face binele nu aflu. Că nu fac binele care-l voesc, ci răul care nu-l voesc acela-l fac.“ Rom. 7, 18—19.

E firească deci întrebarea, ce împrejurare nenorocită a convertit ordinea firească în viața intimă a omului? Un singur răspuns este posibil. Păcatul.

Din liberă voință omul a săvârșit un act de impietate, refuzând a-și împlini datorințele rezultate din asemănarea lui cu Divinitatea. Mândria l-a făcut să uite mulțumita ce datorește aceluia,

care l-a distins cu calități superioare celorlalte viețuitoare.

Ascultând de glasul strein, al celui ce invidia starea lui de fericire, a încercat imposibilul, el bucătica de pământ viu, să înfrunte și sfideze pe cel ce i-a dat lui viață.

Poate fi închipuit un păcat mai greu decât acesta? Li putea fi trecută cu vederea această josnicie? Se mai putea menține intact echilibrul forțelor vii, cari acționau în el? Păcatul prim converteste complet ordinea străveche. Pentru omenirea întruchipată în făptuitorul păcatului, protopărințele ei, pierderile sunt incalculabile.

Orice încercare a omenirii de a recăștiga poziția pierdută, este condamnată anticipat la eșec. Pe deoparte năzuința e mult îngreuiată prin atitudinea contrară ori cărei inițiative de această natură a sfetnicului său, stăpân al naturii intinate în păcat, pe de alta jicnirea adusă Creatorului nu poate fi satisfăcută, prin acte ale binelui atât de reduse ca importanță.

Singură iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de noi, dă satisfacția pretinsă prin trimiterea în lume a Fiului său. Crucea de pe Golgota realizează împăcarea. Această cruce ne dă posibilitatea rehabilitării, prin darurile primite de toți aceea, câți prin botez, sunt morți pentru păcat și împărăția lui, renăscând pentru viața în Dumnezeu.

Deci concluzia finală: „Povestirea biblică despre căderea omului în Păcat este temeiul pe care se clădește întreaga istoria mântuirii.“³⁾

(Va urma)

Dr. G. L. MUNTEANU

ROMĂNI,

Subscriind bonuri pentru înzestrarea armatei, îndeplinim o sfântă datorie către țară, asigurăm liniștea, munca și avutul nostru și facem totodată un bun plasmament al banilor noștri.

In slujba patriei. Din îndemnul preotului nostru din parohia Moșuni, situată în regiunea săcuizată a Nirajului, s'a organizat de Anul nou o frumoasă serbare populară în filia Vața. S'au executat cântece și dansuri naționale. Beneficiul de 2000 Lei a fost destinat pentru înzestrarea oștirii. Fapta vorbește dela sine, mai ales când e vorba de fii înstrăinați întorși la vatra legii și limbii strămoșești. În parohia Moșuni a avut loc de ziua sf. Ioan o altă serbare religioasă-culturală, cu colinde și cântece populare, organizată de același harnic preot.

† **Dr. Petru Roșca.** În ziua de 11 l. c. a încetat subit din viață în urma unui atac de inimă, destoinicul secretar general al Ținutului Murăș. Licențiat al Academiei teologice din Sibiu și doctor în drept dela Universitatea din Cluj, unde și trecuse examenele cu distincție, tânărul înzestrat cu alese însușiri îmbrățișase preoția încă înainte de războiu. În făptuirea Unității naționale, pentru care luptase cu încredere și avânt, l-a chemat în funcțiuni civile spre a da contribuții mai largi la opera de consolidare națională. Astfel a fost pe rând prefect de județ, inspector general administrativ, și în urmă secretar general al Ținutului Murăș. Caracter de bronz și suflet plin de idealism el și-a făcut datoria către neam cu rară pricepere și devotament, mai ales în demnitatea plină de răspundere ce-a ocupat-o în ultimii ani. Ortodoxia a slujit-o cu energie neobosită. Moare tânăr în vârstă de 54 ani. În mormântarea, vrednică de viața și munca lui, s'a săvârșit la Tg.-Murăș, în ziua de 13 l. c. Dumnezeu să-i facă parte în corturile dreptilor, căci luptă bună a luptat.

Despre Frontul Național Studentesc. În ziua de 11 l. c. comandantul general al F. N. S. dl prof. N. Ionescu-Sisești dela Universitatea din Capitală a ținut o splendidă conferință despre viața universitară și rostul studenților. D-sa schițează un program de viitor menit a asigura existența materială a studenților și a le cultiva caracterul, spiritul de disciplină și de muncă voioasă. Conferința a lăsat o impresie excelentă și ea ar trebui tipărită în broșură spre a ajunge în mâinile tuturor celor interesați: profesori, părinți și studenți.

Comemorarea prof. N. Drăganu. Secțiunile științifice ale Astei au comemorat la Cluj în ziua de 15 l. c. pe regretatul prof. univ. Nicolae Drăganu, mort înainte de Crăciun. Figura acestui învățat strădănic și rodnic pentru filologia românească a fost evocată cu toată vred-

nicia în conferința minunată a dlui Sextil Pușcariu și în cuvintele calde ale păr. I. Agârbiceanu. Un public ales și numărös a ținut să asiste la această pomenire pioasă.

Facultate de jurnalism. Ziarele anunță ca o mare noutate faptul, că la New-York se înființează o facultate de jurnalism, socotind-o ca cea dintâi ce ia ființă în lume. Este o eroare. O asemenea facultate există de mult la Universitatea din Londra, organizată în condițiile cele mai bune. Ripoterii în goana după senzațional nu odată uită să se documenteze și astfel dau greș.

Un raid senzațional. Ziarele anunță cu litere mari, că în ziua de 13 l. c. o escadrilă de avioane engleze aflătoare în Franța a făcut un raid extraordinar, străbătând toată Germania până la Viena și Praga, unde coborând la înălțimi mici au aruncat o mulțime de manifeste în orașe. Avioanele s'au înapoiat neatinse la baza lor de plecare. Senzația a fost enormă în sânul populației din țările ocupate de Germania. Această performanță a aviatorilor englezi, lasă să se tragă învățăminte concludente pentru capacitatea de luptă a armatelor aliate.

Belgia și Olanda mobilizează. Desfășurarea neașteptată a evenimentelor prin anumite manevre ce se fac pe frontul de vest, au silit Belgia și Olanda să-și ia măsurile de apărare, prin decretarea mobilizării. Faptul lasă să se înțeleagă, că se pregătește marea ofensivă germană anunțată de atâta vreme.

Ce pace ar impune Germania. Ziarele engleze cred a ști cari ar fi condițiunile de pace impuse de Germania în ipoteza că ar eși biruitoare din războiul actual. Cancelarul Hitler ar cere: 1. cedarea către Germania a coloniilor engleze și franceze din Africa; 2. cedarea Alsaciei și Lorenei; 3. plata în aur de către Aliați a cheltuielilor de războiu germane; 4. concesiuni economice și financiare de către Aliați, cari să asigure hegemonia politică și economică a Germaniei; 5. constrângerea Franței să semneze o alianță cu Germania pe 25 ani. Se anunță că de pe acum cancelarul Hitler scrie ca pitolul final din noua ediție a cărții sale „Mein Kampf“, care va purta titlul: Unser Sieg (victoria noastră).

Buletinul războiului. Pe frontul de vest lupte de patrulare, acțiuni de recunoaștere și bombardament reciproc de artilerie. În aer raiduri și mici bătălii, soldate cu pierderi variate de ambele părți. Pe mare câteva scufundări de vapoare, datorite minelor și aviației germane. Submarinele germane nu mai pot înregistra succese. Pe când unele agenții declară, că Germania abia la primăvară înțelege să dea lupta cea mare printr'un atac monstru contra Angliei, altele pretind că ofensiva s'ar încerca chiar în cursul iernii. Numai așa se explică actul de mobilizare a Belgiei și Olandei, cari vor să se aperse îm-

potriva invaziunii. Se afirmă, că și la frontiera Elveției sunt masate trupe germane număröse.

Pe frontul Finlandei, Rusia înregistrează noi înfrângeri. A treia divizie sovietică a fost decimată în regiunea dela Suomisalmi. Stalin a executat sumar pe toți miniștrii și generalii, socotiți responsabili de dăzastrele suferite din partea finlandezilor. Acum a adus trupe noi, în număr de 400.000 cu 2000 de tunuri, spre a forța spargerea liniei Mannerheim din istmul Careliei.

Finlanda cere ajutoare urgente în armament, muniții și hrană spre a-și putea continua lupta victorioasă. Ele vin din toate părțile, mai ales din Anglia, Franța și America.

BIBLIOGRAFIE

Gh. Ungureanu: „Omăgiu lui Gh. Sion“. Iași 1939. 135 pagini.

Tânărul cercetător istoric din Iași a avut o bună inspirație hotărându-se să dea la iveală cât mai complect viața și opera venerabilului ctitor, care este d-l Gheorghe Sion, cetățeanul de onoare al Clujului. Este o plăcere să iei cunoștință de strămoșii boeri, cinstiți, harnici și patrioți, cari au transmis aceste virtuți celui ce avea să le dea o nouă strălucire prin actele lui de o impresionantă generozitate și simțire românească. Pentru zilele noastre viața și faptele așa de bogate în jertfe naționale, au ceva din măreția gesturilor singulare, ce te cuceresc și te înalță pe culmile înșorite ale supremei noblețe omenesti. Recitind seria daniilor număröse de o valoare istorică și națională imensă, luând din nou cunoștință exactă de fundațiile mari, cari cuprind toată averea frumoasă de o viață întreagă, făcute aproape exclusiv Clujului ortodox și universitar — trăiești clipe de adâncă emoție în fața ctitorului cu un suflet atât de creștinesc și românesc. Dumnezeu l-a și binecuvântat cu o viață lungă și plină de sănătate, căci de toți iubitul mecenat împlinește anul acesta vârsta de 85 ani, înconjurat în Clujul lui drag, de venerația tuturor Românilor. I. M.

A apărut Nr. 1 pe Ianuarie 1940 al revistei „Viața Ilustrată“, de sub direcția P. S. Episcop Nicolae Colan, cu următorul sumar:

† Nicolae Colan: Crăciun Regal. Pr. Teodor Ciceu: Pământ... și Cântec de leagăn (poezii). Const. Goran: Magii (poezie). Pr. Teodor Ciceu: Orbul care vede. I. V. Spiridon: Testament (poezie). Grigorie T. Marcu: Inarmare. I. Todoran: Femeia în concepția creștină. Al. Străoneanu-Balaș: Drum, peste ani... (poezie). Eugenia Mureșanu: De vorbă cu tine, om mare. Prot. I. Goran: Cetea personalității. Ilie Mănițiu: Pe plaiuri de munte spre Călcescu. Drd. Emil Zegreanu: Ocrotirea și asistența socială a copilului. Ilie Mănițiu: Glie și Confesiune (poezii). M. Belea, V. Mateiu, I. Mănițiu, N. C. și E. M.: Cronică Literară. Gr. T. M.: Cronică internă și Cronică externă. Viața veselă și numeroase ilustrații.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 260/1940.

Ordin circular

către toate oficiile protop. și parohiale

În ziua de 3 Februarie a. c. se împlinesc 70 de ani de când a încetat din viață mecenatele *Emanuil Gojdu*, marele binefăcător al studențimii ortodoxe române din Ardeal. Ca o datorie de recunoștință în această zi, sau în Dumineca următoare, după Sf. Liturghie, marele binefăcător al neamului va fi comemorat în toate bisericile din cuprinsul Eparhiei noastre printr'un parastas pentru odihna sufletului său și printr'un cuvânt de pomenire.

Cluj, la 17 Ianuarie 1940.

Consiliul eparhial.

Nr. 292/1939.

Comunicat.

În legătură cu dispoziția Sf. Sinod de sub Nr. 106, din 8 Decembrie 1938, publicat în „Renasterea“ Nr. 4 din 1939, cu privire cu oficierea slujbelor religioase, în baza hotărârii conferinței protopopești din 9 Ianuarie a. c. îndrumăm preoții noștri să observe cu toată strictețea textul liturgic și rânduelile tipiconale, fără adausuri și intercalări neadmise, având ca îndreptar Liturghierul.

Cluj, la 11 Ianuarie 1940.

Consiliul eparhial.

Nr. 6958/1939.

Comunicat.

Având în vedere că în multe cazuri cu prilejul căsătoriilor mixte se cer din partea unor persoane interesate așa numitele „reversalii“, obiceiurile înainte de război, cari aveau calitatea unui contract obligator referitor la fixarea confesiunii, căreia vor aparține copiii. Aducem la cunoștință preoților noștri că aceste contracte sau convențiuni sunt suprimate de lege pentru regimul general al cultelor.

Art. 47. din această lege fixează precis: Dacă părinții nu sunt de aceeași religie, tatăl are dreptul de a determina pentru fiecare copil, cărei religii din religiunea părinților să aparțină. Aceasta o face tatăl cu prilejul înscrierii copilului în registrul stării civile. Iar copilul va fi botezat de preotul religiei fixate la oficiul stării civile. Orice convențiuni făcute înainte sau după cununia părinților sunt nule și neavenite și fără valoare. Copilul odată botezat nu poate trece la altă religie decât după ce împlinește vârsta de 18 ani.

Preoții au datoria să țină seamă de aceste dispoziții și să lămurească credincioșii în cazuri de controversă.

Consiliul eparhial.

Nr. 1331/940.

Comunicat.

Consiliul eparhial din Chișinău publică revista „Misionarul“, pentru propaganda religioasă în popor. Revista intră în anul al 12-lea. Este potrivită pentru uzul preoților în activitatea lor pastorală. Abonamentul 200 Lei anual. O recomandăm preoților noștri să o aboneze direct dela Consiliul eparhial din Chișinău-Basarabia.

Consiliul eparhial.

POSTA REDACȚIEI

I. E. N. Oradea. Manuscrisul ne-a sosit după tipărirea numărului de Crăciun.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.